

PÄÄKALLONMETSÄSTYSTÄ MEILLÄ JA MUUALLA – PÄIVÄNAVAUS YLÄKOULUUN

Syksyllä 2024 Ruotsista palautettiin Suomeen neljäkymmentä pääkalloa. Kallot oli viety Pälkäneeltä hylätyltä hautausmaalta 150 vuotta sitten. Hautausmaalla vainajat olivat levänneet jo todennäköisesti satoja vuosia. Pääkallot oli viety Tukholmaan tutkittavaksi. Tavoitteena oli kalloja mittaillemalla todistaa, että suomalaiset ovat heikkolahjaisempia kuin ruotsalaiset. Kalloja on viety myös saamelaisalueelta samankaltaisessa tarkoituksessa, mutta myös suomalaiset ovat kaivaneet ylös vanhoja saamelaisia hautoja tutkimustarkoituksessa. Pälkäneen kallot kätkettiin maahan arvokkain menoin. Saamenmaalla maahan kätkemisiä on järjestetty useita, sillä saamelaisten pääkalloja on viety niin Suomen, Ruotsin kuin Norjankin yliopistoihin erilaisia rotuopillisia tutkimuksia varten. Myöhemmin nämä tutkimukset on todettu epätieteellisiksi ja epäeettisiksi.

Kun lennämme kauas Intiaan ja tarkemmin ottaen Intian koillisosassa sijaitsevaan osavaltioon, Nagalandiin, saavumme pääkallonmetsästäjien maahan. Nagalandissa perinteiseen elämäntapaan kuului pääkallonmetsästyskulttuuri. Sielun ja elämänvoiman uskottiin sijaitsevan päässä ja siksi pääkallon viemisen katsottiin vähentävän kilpailevan kansan voimaa. Nagalandin eri kansojen välisissä sodissa kuolleen pää leikattiin irti ja vietiin voittoisaan kylään. Sotilaiden päät olivat kaikkein arvokkaimpia, mutta myös naisten ja lasten pääkallot kelpasivat sotasaaaliiksi. Kun pään ympärillä oli vietetty suuret juhlat, se saatettiin palauttaa takaisin viholliskylään haudattavaksi ruumiin kanssa. Uskottiin, että sielun pitää päästä lähtemään toiseen maailmaan ja se tapahtui vainajan omassa kylässä muun ruumiin kanssa.

Kaikilla kansoilla ei ollut tapana palauttaa pääkalloa. Esimerkiksi nokte-kansa piti pääkallot itsellään. Koska he pitivät pään, katsottiin, että he ryöstivät myös vainajan sielun. Se oli niin syvä loukkaus, ettei sen jälkeen rauhanneuvotteluille ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia. Pääkallon palauttaminen merkitsi rauhan ja sovinnon mahdollisuuden palauttamista. Siellä, minne pääkalloja ei palautettu, ruumiille saatettiin tehdä puusta pää, joka haudattiin muun ruumiin kanssa. Tällä tavalla ruumis yritettiin saada jotakuinkin kokonaisuutena matkaan.

Kun brittiläinen siirtomaavalta ja kristinusko saapuivat Nagalandiin, pääkallonmetsästyksestä pikkuhiljaa luovuttiin. Vaikka muu osa Intiasta pysyi pääosin hindulaisessa uskonnossa, Nagalandissa kristinuskosta tuli lähetystyön myötä myötä valtauskonto. Pääkallonmetsästys oli kristinuskon arvojen vastaista. Viimeiset kansat lopettivat pääkallonmetsästyksen 1960-luvun alussa.

Vietiinpä pääkallot tarkoituksena edistää rotuopillisia tutkimuksia tai vähentää kilpailevan kansan elämänvoimaa, ihmiselle on luontaista ajatella, että ruumis kuuluu haudata yhteen paikkaan, mieluiten omalle maalleen. Pälkäneen ruumiiden maahankätkemisessä rukoushetken pitänyt Tampereen piispa Matti Repo kirjoitti myöhemmin: ”Pääkallojen palauttaminen oli kuolleitten ihmisarvon tunnustamista. Kunnioittava hautaaminen osoitti, että kallot olivat enemmän kuin vain luita. Ne olivat osia henkilöistä.

Ihminen säilyy kuoltuaankin sielun ja ruumiin kokonaisuutena, ainakin jälkipolvien muistoissa. Häneen suhtaudutaan kunnioituksella ja hänen jäännöksensä halutaan pitää koossa.”

Tiedeorientoituneissa länsimaissa pääkalloja ryöstettiin muka-tieteellisiin tarkoituksiin. Tarkoituksena oli todistaa tieteellisesti, että päiden omistajien elämänvoima ja sielu oli alempiarvoinen kuin kilpailevan kansan. Nagalandissa pääkalloit ryöstettiin ja ryöstämisen myötä vietiin kappale kilpailevan kansan elämänvoimaa ja sielua. Vietiinpä pääkallo tieteen tai sodan nimissä, kyse on aina ollut syvästä loukkauksesta niitä kansoja, heimoja ja kyliä kohtaan, joiden läheisten maallisia jäänteitä on varastettu. Olipa kyse tutkimus- ja tiedekeskeisestä Pohjoismaasta tai kertomusten ja myyttien kansoista Nagalandissa, kaikissa perinteissä vallitsee sama sisäinen käsitys siitä, että ihmisen ruumis tulee haudata yhteen paikkaan kokonaisuutena. Kuolluttakin tulee kunnioittaa, vaikka hänen sielunsa olisi jo poissa.